

PG
201
N24

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК

РЧ64
=
Наш језик

UNIVERSITY
OF MICHIGAN
MAR 5 1972
CURRENT
SERIALS SERVICE

НАШ ЈЕЗИК

НОВА СЕРИЈА

Књига XVIII, св. 1—2

БЕОГРАД, 1970.

ЛЕКСИЧКО БЛАГО НАШЕГ ЈЕЗИКА И НОРМАТИВНИ ОДНОС ПРЕМА ЊЕМУ

Данас је у области речничког блага просто незамислив класични неговатељ језичке правилности, са онако строгим нормативним односом какав запажамо нпр. у Маретићевом *Језичном савјетнику* или у многим прилозима предратних свезака „*Нашег језика*“. Данас смо сведоци праве лексичке плиме, или, како би се то модерније рекло, лексичке експлозије, лексичко благо буја и навире — и потпуно је илузорно и нереално замишљати да се то све да довести у строги ред, складно уредити и систематизовати. То никако не значи да у развоју и животу лексике нема места за активну улогу радника на језичкој култури. Напротив, никад у прошлости нашег језика и културе, од победе Вукове реформе наовамо, није за будући лик језика била толико важна свесна интервенција, вољни чин.

Али данашња пожељна нормативна интервенција у речнику има неки релативистички карактер ако се тако може рећи, карактер опште, оперативне регулативе, којој је циљ одржати у контроли крупна збивања у језику, а не завиривати у сваку појединост, још мање узалудно, донкихотски покушавати зауставити оно што је неминовно, неумитно. Предуслов за добро сналажење на пољу неговања језичке културе у области лексике јесте њено опште, начелно упознавање, уочавање општих збивања, макро-процеса у њој, посебно тачна оцена праваца развоја и функционалних императива.

*

* *

Са развојем културе и друштвених и међународних односа дошло је до корених промена у лексици, њеним системима и њеном функционисању. То се огледа првенствено у овоме:

1) Нагло се и изванредно увећао број појмова битних у животу (било уопште у друштвеном животу, било у делатности појединих струка), који према томе траже имена, именовање. Док се класично, патријархално домаћинство у ствари ретко, тек с времена на време сретало с новим производима и предметима, тако да је језик имао времена за поступно попуњавање својих изражајних средстава и уобличавање и стабилизацију принова у њима — дотле данас нови производи притичу у непрекидном потоку, а одговарајуће привредне и др. службе једва успевају да како-тако импровизују за њих потребну номенклатуру. Исто је тако и у појединим ужим струкама; зна се, на пример, за читав милион органских једињења или милион и по животињских врста, па је лако схватити да у таквим струкама постоје просто неограничене потребе ширења терминологије.

Та стална глад за новим називима, кад они постају у неку руку масовна потрошна роба, чини да наслеђени продуктивни обрасци творбе речи нису ни издалека довољни. Зато је у оквиру домаћих, словенских творбених елемената дошло до бујног развоја сложеница, такође до интензивирања неких типова изведеница. Међутим, ове потребе много више се задовољавају на један други начин. Наиме, развио се један изванредно богат и гибак фонд творбених елемената страног порекла — претежно грчког и латинског — различитих префикса, суфикса, основа, уопште модела (*а-, ин-, екс-, ко-..., био-, гео-, аеро-, хидро-..., -логија, -номија, -графија, -гонија, -фонија..., -тор, -ант, -ер..., -иони, -иван, -илан, -антан* и још много других). А сви се ти елементи сразмерно лако лепе један на други, односно на разнолике стране основе — далеко лакше, са мање отпора језичког осећања, него при спајању домаћих творбених елемената. У овоме и јест основни узрок продирања лексике туђег порекла у наши језик, а не у утицај овог или оног језика.

2) Са тим иде и појава великог броја привремено актуелних појмова, а с њима и привремено актуелних речи, назива. Свакодневно тако рећи дефилује кроз живот људи и друштва мноштво разних помодних, пробних и сл. артикала са одговарајућим називима (*луксан, миксал, гарван, пирол, галакс, дралон, малон, галофак, пересам, хелентон, акватан, мерипол, глосантин, теписон, биљана, бинела, вегета, антикор, антилед,*

сомболеа, ледошлаг итд. итд.) — али највећи број тих *оксигана* и *продиксана*, са својим „програмираним снагама“ и „мелизирањем“, прође по површини језика као пена, протичући — а не притичући у језик, представљајући у појединостима непостојани али као појава стални данак језика нужностима савременог друштва, понекад и одсуству изражајне културе или и трговачке етике (ипак ово не треба генерализовати, већина тих назива направљена је у ствари спретно и целисходно).

Појава привремене лексике никако није ограничена на ову стихију тржишта, него она у великој мери представља законитост цивилизације. Тако ћемо се у многим струкама (укључујући лингвистику) срести са великим бројем условних, једнократно употребљених термина: расправљајући одређена питања аутор импровизује извештај број термина, просто зато да му послужи у расправи, а не да их уведе у језик. — Нешто је друкчија условност употребе термина у законодавству, односно уопште у правним текстовима.

3) Такође изузетно важну нову околност представља изванредно увећање међујезичког саобраћаја, колосалне размере преводилачке делатности (довољно је као пример узети непрекидни преводилачки рад у Танјугу), практично сталан контакт свих језика цивилизованих друштвених заједница са неколико великих светских језика, што значи и стални посредни или непосредни међусобни контакт начелно свих језика света. Отуда је природно што је у току снажна функционална стандардизација речника, лексичких елемената и система — у међународним размерама. То је с једне стране уједначавање поља значења речи (за пример можемо узети управо реч „поље“, где примене као *поље значења*, *поље рада*, *магнетско поље* и сл. у ствари представљају интернационално проширење појма „поље“ у основном значењу) — а с друге богаћење неких низова и категорија које нису биле нарочито својствене штокавским народним говорима, отуда ни лексички Вукова речника. Исто тако, лакше се и брже архаизирају неке наслеђене категорије ако немају паралеле и ослонца у важнијим европским језицима.

4) Као последица јачања међујезичких веза, узајамности и других момената својствених савременој међународној језич-

кој култури смањена је способност нашег језика да прерађује речи страног порекла и да их прилагођава домаћим системима. То видимо нпр. на властитим именима; док је некад језик успео да преради (одн. преведе) грчко *Георгиос* или енглеско *Џорџ* у „Борбе” руско *Пјотр* у „Петар”, чак и француско *Жан* у „Јованка” или „Ивана” и кинеско *Кун Фу-Дзи* у „Конфуције” или „Конфуције” (истина, ово последње уз посредништво других језика) — дотле се данас гасе и последњи остаци те способности: нпр. већ кажемо *Григориј Чухрај* (а не *Григорије*, како смо још увек могли назвати јунака „Тихог Дона”). Такве појаве запажају се и у општим, апелативним речима; приметно је извесно смањење гипкости нашег језичког израза под утицајем неприлагођених или само делимично прилагођених позајмица, затим подривање неких наслеђених акценатских законитости, најзад оптерећење гласовне структуре речи, посебно све већи проценат дугачких, гломазних речи. У овом погледу очите су и разлике зависне од порекла речи: речи из класичних језика често су дугачке, а иначе углавном добро прилагођење нашим законитостима, али навала англицизма озбиљно оптерећује наше језичке системе, лишавајући их граматичке гипкости; из других језика данас ретко преузимамо нове речи, па ту и нема већих тешкоћа.

У смислу ових општих напомена указаћемо на неке лексичке категорије које су данас посебно актуелне и захтевају посебну пажњу радника на језичкој култури.

Појаве обнављања партиципских образовања

Познато је да је словенски пражезик одржао развијен партиципски систем и предао га у наслеђе посебним словенским језицима. Схематски приказано, разликовали су се партиципи:

	активни	пасивни
презента	уче	учимъ
перф. презента (квалиф.)		(не)научимъ
перфекта	училъ	учень
„ II (резулт.)	учивъ	

Тај систем се несумњиво почео пасивизирати и осипати на прагу историјске епохе словенских народа, али се (бар у околини Солуна) није био распао. Тако су родначелници словенске писмености, Константин — Ђирило и Методије, могли у својим преводима искористити партиципе, и они су их не само искористили него и оживели, ојачали — подешавајући словенски израз према грчком, где се чувао врло активан и богат партиципски систем. Из кирило-методске писмености тај систем се пренео у српски средњовековни књижевни језик, а исто тако и у руски — тако да га је славеносрпска писменост још увек активно одржавала. Развијеност тога система не огледа се само у репертоару облика, него (можда још више) у синтаксичкој гипкости, разноврсности функција. Тако су се два основна активна партиципа могла употребљавати у ствари у свим реченичним функцијама у којима данас можемо употребљавати нпр. реч „уплашен”: у атрибутој, како у односу на субјекат („Уплашени дечак заплака”), тако и на друге именичке појмове („Охрабрио је уплашеног дечака”); у адвербијалној (ко-предикатској, као додатак предикату), и то и овде било у односу на субјекат („Дошао је уплашен”, „Уплашен и изненађен, он се заплака”), било у вези с другим члановима реченице („За-текли су га уплашена”); понекад и у правој предикатској („Дечак беше уплашен”). Напротив, други перфектов партицип (резултативни, са *л* у наставку) био је изразитије везан за предикатску функцију.

Међутим, српскохрватски народни говори (овде нас интересују штокавски) коренило су редукovali тај систем, како се види у приложеној схеми (знаком минус обележене су функције које штокавски говори не чувају, а које су својствене употреби партиципа у кирило-методској писмености).

		Парт.	през.	перф. I	перф. II
1. атриб. ф.:	а) уз субјекат	—	—		
	б) уз др. појмове	—	—		
2. адверб. ф.:	а) уз субјекат	учећи	—		
	б) уз др. појмове	—	—		
3. пред. ф.:		—	—		учио

Што се тиче пасивних партиципа, у штокавским говорима просто је елиминисан партицип презента (такође тип *необоримъ*), док се партицип перфекта (*учен*) добро очувао.

Како сви утицајнији европски језици чувају развијен партиципски систем, у поређењу и контакту с њима штокавска изражајна средства показују извесну непотпуност, „дефицитарност“, што у практичном раду нарочито осећају преводиоци. Отуда, а и просто у тежњи сажетијем изражавању, долази до извесног попуњавања те празнине у нашим изражајним системима.

1) Већ је у штокавским народним говорима била донекле активна категорија попридевљених, атрибутски употребљених радних придева. У новијем развоју књижевног израза она се снажно развила и стекла велику продуктивност, преузимајући у знатној мери атрибутску функцију активног партиципа перфекта (нпр. у руском имамо начелно редовно према овим нашим придевима облике на *виший* док у српскохрватском језику придеви типа *бивши*, *почивши* не показују знатнији развој). Тако су данас сасвим обични примери типа *протекли дани*, слично и: *нарасли*, *одрасли*, *покисли*, *надошли*, *новодошли*, *прошли*, *озебли*, *прозебли*, *ужегли*, *задригли*, *усахли*, *набрекли*, *натекли*, *промукли*, *препукли*, *умрли*, *поднадули*, *пали*, *упали*, *преостали*, *процветали*, *устајали*, *набујали*, *здивљали*, *подивљали*, *закржљали*, *сматорели*, *опустели*, *олабавели*, *почађавели*, *оћелавели*, *оздравели*, *омршавели*, *омлитавели*, *полудели*, *огрубели*, *изгладнели*, *потамнели*, *поцрнели*, *загорели*, *окорели*, *пожутели*, *преживели*, *погинули*, *минули*, *преминули*, *препланули*, *клонули*, *оронули*, *утрнули* и многи други.

2) Сам Вук Караџић, одлучујући се у начелу за народни штокавски а не славеносрпски систем, направио је ипак један уступак: задржао је глаголски прилог *прошли*, иако је он у народним говорима био практично ишчезао.

3) Такође се према глаголском прилогу садашњем развила веома продуктивна категорија придевских речи: *клечећи* (нпр. *клечећи став*), *трчећи*, *седећи*, *водећи*, *руководећи*, *стојећи*, *предстојећи*, *постојећи*, *теглећи*, *мислећи*, *светлећи*, *висећи*, *претећи*, *летећи*, *важећи*, *лежећи*, *идући*, *будући*, *владајући*, *све-*

знајући, одговарајући, задовољавајући, осигуравајући, олакшавајући, отежавајући, понижавајући, вапијући, главнокомандујући, изненађујући, окрепљујући, успављујући, запањујући, узнемирујући, умирујући, застрашујући, ратујући, путујући, надражујући, текући, умирући, растући — и многи други сасвим уобичајени примери, да и не говоримо о мање обичнима као *вредехи, крстарећи, цвилехи, одређујући* итд.

4) Трпни придев не само да је повећао фреквенцију употребе, него је понешто проширио и поље значења. С једне стране, у недостатку пасивног партиципа презента употреба трпног придева шири се и на садашњост, нпр.: „Учено од родитеља, дете је говорило...“ (што не значи да су га родитељи некад раније учили, него начелно истовремену радњу, својствену партиципу презента у језицима који га имају). С друге стране, овај облик понекад преузима и атрибутску функцију **активног** партиципа перфекта, нарочито у појединим специфичним жаргонима (*зарибани куглични лежај, кородирани метал, неексплодирана бомба, цркнута мачка* и сл.).

5) Снажно се развила категорија придева пасивног квалификативно-глаголског значења на *-ив/-љив*: *непремостив, непреводив, неизводљив, несагорив, неискорењив, неуловљив* и сл. (ови придеви обичнији су у одричном него у потврдном облику). Овај тип је у народним говорима и у Вуковој лексичкој слабо заступљен, у ствари једва засведочен, али европски језици имају одговарајућа образовања, па је и код нас дошло до наглог развоја. Тиме је потпуно надокнађено ишчезавање одговарајуће варијанте на *-м*.

Све поменуте појаве имају исти правац и представљају својеврсну регенерацију, обнову партиципског изражајног потенцијала. Међутим, ту не треба видети обнову партиципа као граматичког система; обновљене категорије јесу продуктивне, живе, активне — али задржавају јасне карактеристике лексичких појава, са њима својственим ограничењима, селективном применом, зависношћу од лексичких карактеристика основе. Начелна је тежња ових придевских образовања сталност значења (квалификативног или резултативног типа) — а не овремененост, конкретност, факултативност каква преовлађује код глагола. Исто тако, запажају се различита ограничења

продуктивности, нпр. код попридевљених радних придева; та су ограничења не само семантичког карактера (в. код М. Стевановића, НЈ VII, 86—92), него и формалног, морфолошког: такви придеви не развијају се према глаголима на *-ити* макар семантички услови били и испуњени (*искрварити, заглибити, затравити* и сл.), а нерадо и према глаголима страног порекла (*експлодирати, кородирати, еволуирати, докторирати, дипломирати* итд.).

Према томе, и нормативни однос према овим појавама треба да буде не као у граматици (где се с правом инсистира на чврстим правилима) него као у лексици; а то значи без крутих схема, без унапред створених судова, који не воде рачуна о конкретним лексичким околностима везаним за дато образовање. Начелно све поменуте процесе можемо сматрати позитивнима, јер повећавају функционалну способност нашег језика и олакшавају му комуникацију с другим језицима; уосталом, унификација изражајних система у међународним размерама већ и данас битно олакшава посао преводиоца, а у будућности може бити од великог значаја за машинско превођење. С друге стране, треба настојати да се у тим променама не иде пребрзо, да се отпор језичког осећања не ломи насилно.

Као конкретнији закључак може се узети да попридевљени радни придеви не доносе практично никакво оптерећење језичких система (сем што неки од њих нису способни за двовидску употребу), па их не треба ничим сузбијати. Посебно нека нас не буне случајеви неподударности основе придева и глагола, као *омлитавити: омитавели*; ствар је просто у томе што придеви на *-ил-* нису стекли продуктивност.

Придеви на *-ић* исто су тако функционално добродошли у највећем броју случајева, али на жалост често су веома дуги, гламазни, тако да оптерећују језик (уп. *обеспокојавајући, деkontаминирајући* и сл.). То ипак не значи да треба водити неку систематску борбу против њих, сем што се, као и другде, треба супротстављати претеривању, одсуству мере, насиљу над језичким осећањем. Сама спонтана творба ових образовања углавном се зауставља тамо где се нуди неки други образац, па је у овом смислу оправдана нормативна интервенција у случајевима

ма непотребних дуплирања, кад се придеви на *-ћи* могу успешно заменјивати синонимима, нпр. *спасоносан* уместо „спасавајући“, *дречав* ум. „дречећи“, *зарађене стране* ум. „ратујуће стране“, *поготово жив* ум. „живући“ и сл. Има, међутим, много случајева где не постоји довољно блиска и обична замена (нпр. *трчећи корак*, *претеће писмо* итд.).

Такође не треба заустављати развој придева типа *непреводив* (мада нема потребе ни оправдања да се обичне речи типа *неоспоран* замењују типом *неоспорив*). Што се тиче распореда варијаната на *-ив* и *-љив* (*неизводив/неизводљив*), можемо препустити да њихову употребу спонтано регулише језичко осећање. Овде стање у Вуковој лексици (практично одсуство варијанте *-ив*) нема значај начелног преседана, јер је категорија сасвим неразвијена; изгледа ипак да је одатле варијанта *-љив* генерално примењена у речнику Ристића и Кантрге, што је доста утицало и на решења у правописном речнику (уз правопис од 1960. г.), тако да је тамо варијанти *-љив* дато нешто више места него што одговара културној пракси.

*

* *

И у разним другим областима лексике има изузетно живог развоја и превирања. Тако је нпр. у творби сложеница дошло не само до наглог увећања њиховог броја, него и до квалитативне промене. С једне стране, иако нису биле нарочито својствене словенским језицима, узеле су широког маха есоцентричне сложенице, тј. тип у коме сложеница значи модификацију онога што значи сам други део сложенице. Тако је тај други формант задржавао (у самосталној употреби) улогу централне, тежишне речи (око које се развија породица сложеница), и то не само у морфолошком него и у семантичком смислу — као општи, матични појам у односу на уже, специфичне, који остају семантички наслоњени на њега (*привреда*: *пољопривреда*, *водопривреда*, *електропривреда*), за разлику од класичних, есоцентричних сложеница (није исти однос у *кора жутоко*, *белоко* јер то нису врсте коре него биљке). С друге стране, веома је честа активна семантичка двочланост сложенице; многе новије сложенице имају карактер синтаксичке

спреге, у којој и један и други део могу носити логички, реченични нагласак („водоинсталатер и електроинсталатер“, односно: „електроинсталатер, електромонтер и електромеханичар“). — У вези са оба поменута момента долази до померања и у акцентским односима и законитостима; данас већ треба признати да су узалудна и безизгледна нормативна настојања да се не пусти силазни акценти на унутрашње слоге у сложеницама, која још могу утицати на графику у речницима, али не и на реални говор.

Исто тако живу, динамичну област лексике представљају речи туђег порекла, и то не турцизми, мађаризми итд. (то су само рецидиви, статични елементи који се не принављају), него интернационална лексика — али то је посебна, врло сложена тема, о којој нећемо овде шире говорити*.

Као општи закључак можемо узети да у свим тим лексичким превирањима треба избећи крутост и пуризам, али одржати меру. Култура изражавања, посебно у избору лексике и њеној примени, подразумева не само избегавање неправилних, некњижевних облика — него и подешавање израза приликама, намени, а изнад свега одржавање јасности, целисходности. Има веома много речи и спрега условне вредности, које су у некој ситуацији добродошле а у некој неумесне. Понекад смо склони да за напрегнуто, неприродно изражавање окривљујемо само страну лексике, а у ствари често не постижемо растерећење израза и ако преведемо стране термине али при томе задржимо структуру реченице. Недавно је у писмима НИН-у објављен један пример:

„Потенција културних делатности је однос између укупних функционалних капацитета културе у оквиру једне општине, и њеног коефицијента примарних чинилаца, односно производа броја становника и идеалне дистанце на њеној територији. То

* Ова тема је опширније обрађена у мојој недавно објављеној књизи „Наш књижевни језик на сто година после Вука“, изд. Друштво за српскохрватски језик и књижевност СРС, Београд, Кнез-Михаилова 35.

значи да потенција не приказује снагу јединица културних делатности у оквиру општине, већ њихов утицај одређен величином њихових функционалних капацитета са једне стране, и броја становника и величине њене територије са друге”.

Овде су једнако несрећно употребљене и домаће и стране речи, и никуда нас неће довести ако заменимо *територија* са „подручје”, *дистанца* са „растојање” итд. Уосталом, посматрајући у овом тексту сваку реч за себе немамо јој шта замерити.

У ствари је у уобичајеном језику друштвене комуникације доста мали број, а поготово мали постотак речи које имају изразит нормативни, структурални недостатак. Ипак, мерила за утврђивање таквих недостатака треба што прецизније утврдити. Начелно би се могло рећи да нека реч не представља срећну принову у књижевном језику углавном у овим случајевима:

1) Ако својим склопом нарушава граматичке, системске норме — пре свега гласовне, ако се у њеној структури препознају некњижевни елементи (дијалекатски, архаични, тзв. „народна етимологија” и сл.), нпр. *руководиоц*, *лебац*, *жертва*, *зетец* итд.

2) Ако се добијају за нашу артикулацију тешки гласовни склопови, какве имамо у усвојеним речима типа *инстинкт*, *интендант*, *делинквент*. Кад год је могућан избор, добро се одлучити и за краћу реч, а не за гламазну, многосложну.

3) Ако дође до незгодне коинциденције са већ постојећом речју, нпр. непристојном; и обична хомонимија може бити сметња, поготово ако обе речи припадају истом или блиском појмовном низу.

4) Ако је реч таквог склопа да мора остати граматички дефективна или структурално особена, што се односи нпр. на непроменљиве придеве (какви су турцизми на *-ли* или англицизам *фер*), затим на именице које се тешко мењају, (што се запажа нарочито у односу на множину, тако да се ова категорија код појединих речи просто избегава), какве су *гну* (антилопа), *кна* (биљка), а и такве као *жири* (у односу на множину), *какао*, *бузи-вуги* и др.

5) Ако нема потребну јасност, прозирност (ово вреди за оне речи које по својој функцији морају бити прозирне, мотиви-

сане). Тако су данас за многе људе недовољно јасни термини *таконпрсташи*, *лихонпрсташи* — јер се данас каже „парно“, „непарно“, а не „тако“, „лихо“ — а овде је прозирност функцио-нално потребна; напротив, није никакав структурални недоста-так термина *водоник*, *кисеоник* данашња непрозирност елемента-*ник* (основа глагола *никнути*, тј. превод за грчко *-ген*) — јер код имена хемијских елемената мотивисаност нема активну функцију.

6) Ако се сукобљава са законима продуктивности, тј. ако де-лује натепнуто, као насилна, неспретна кованица, нпр. *гласоклон* (каденца), *главоклим*, *горушичност*, *инструментовка* итд.; пого-тово је важно да не буде мање обична него њен синоним, реч истог значења ако таква постоји.

Ова последња сметња може временом и ишчезнути, кад се на неку реч привикнемо, као што смо се привикли на *кишобран*, *колосек* и сл. Напротив, остале поменуте карактеристике пред-стављају начелно трајно оптерећење — мада саме по себи не могу спречити улазак такве речи у књижевни језик; уосталом, као пример структуралне неподесности наводили смо и речи чија је признатост у књижевном језику неоспорна. Наиме, да ли је нека реч у стандардном језику или изван њега — не одређују лингвисти, чак ни правописи, него узус, обичај, пракса друштва-не комуникације.

*

* *

Тиме долазимо и до последњег питања, у ствари првог и по-следњег, главног у извесном смислу: шта радници на пољу је-зичке културе могу учинити на унапређењу или чувању те кул-туре у области лексике?

Одговор је изван сваке сумње: ништа нагло и радикално. Међутим, посматрано дугорочније, одговор није тако песимисти-чан. Напротив, могу учинити доста ако у самом властитом од-носу према језичкој култури испуне неке услове, пре свега:

— ако при оцењивању језичких појава постигну сигуран и објективан суд, за који је нужно не само повећавати знање него се и ослобађати заблуда, чак одбацивати приличан део онога што се среће у филолошкој литератури;

— ако делују рационално и одмерено, не затрпавајући корисне и нужне интервенције баластом ситница, субјективних ставова и закаснелих, узалудних покушаја да промене оно што је већ чврсто ушло у изражајни обичај;

— коначно, ако делују упорно, неуморно, систематски, а не у наступима емотивних реакција.

При томе треба знати да је најбољи, у ствари једини ефикасни тренутак кад се може вољним актом утицати на лексичка изражајна средства сам улазак нове речи у језички друштвени саобраћај. Због тога преводилац, или језички редактор књига и информативних средстава, или високошколски наставник било које струке (кад уводи студенте у специјалну терминологију), или просто онај радник у рекламном одељењу предузећа који именује нове производе и трговачке артикле — имају више утицаја на карактер речничког фонда него радник у лингвистичкој установи.

Што се тиче наставника у општеобразовној школи, он може деловати углавном на посредан, али изванредно важан начин: развијајући језичку културу ђака, учећи их како ће се културно и рационално изражавати не само кад „дете на крилима маште“, него и кад буду правили опис робе, или извештај, или елаборат, или нормативни акт. Ако то успемо, може нам од данашњих ђака сутрашњи трговачки радник неће наметнути израз „*токи-воки*“ (него ће то бити речито *примопредајник*, *радиофон* или сл.), или нам сутрашњи спортски новинар неће наметнути термин „*кечезкечкен*“ (него ће нам понудити нпр. скраћено „*кеч*“).

У томе је велика могућност просветних радника да допринесу сутрашњој изражајној култури и сутрашњем стању лексичких система, али и велика могућност да испусте ту прилику, чак и да је погрешно искористе.

М. Пешикан